Faculty of Letters Journal of Social Sciences

| cujos.cumhuriyet.edu.tr | Founded: 1982 Available online, ISSN: 1305-5143 Publisher: Sivas Cumhuriyet Üniversitesi

Halil Bedi Yönetken's Views on Folk Music and Folk Dance Activities in the People's Houses

Türker Erol[1,a,*]

[1] *Education of Fine Arts Department, Faculty of Education, Sivas Cumhuriyet University, Sivas, Türkiye*
**Corresponding author*

Research Article

History

Received: 26/03/2026
Accepted: 08/06/2026

ABSTRACT

Halil Bedi is a highly significant intellectual in the history of our music, with the books and articles he wrote on the discipline of music. He was one of the first individuals to be sent abroad to receive education in the field of music pedagogy, having been sent to the Prague State Conservatory for this purpose. After returning to the country, he worked as a music teacher at Musiki Muallim Mektebi, Ankara High School, Ankara State Conservatory, and the Music Department of Gazi Institute of Education. He undertook important roles in the establishment of the music institutions of the Republic of Türkiye, in music education policies, and in the field of folklore. His multifaceted personality was reflected in the articles and books he wrote, and he also made significant contributions to Turkish musical culture through the radio programs he conducted for many years. This study focuses on the musical activities of Halil Bedi Yönetken during the People's Houses (Halkevleri) period. People's Houses functioned as the voice of the single-party period across the country in the dissemination of polyphonic music culture between 1932 and 1951. During this period, Halil Bedi Yönetken was actively involved in efforts to establish a polyphonic musical culture and carried out important studies in this regard. Conducted through a document analysis approach, this study examines Yönetken's views on folk music and folk dances within People's Houses. His views on folk music and folk dances were published in 1946 by the Republican People's Party (CHP) as a People's Houses Guide Brochure. In this brochure, Halil Bedi presented a methodology while outlining the fundamental principles of folk music and folk-dance activities in People's Houses. In this context, his recommendations regarding folk music and folk dances in People's Houses are particularly noteworthy. It is understood that Halil Bedi's views on People's Houses music activities held a distinctive place in the music policies of the period.

Keywords: Halil Bedi Yönetken, People's Houses, music policies, folklore, music education

Halil Bedi Yönetken'in Halkevlerinde Halk Müziği ve Halkoyunları Çalışmalarına Dair Görüşleri

ÖZ

Halil Bedi, müzik disiplini ile ilgili yazdığı kitapları ve makaleleri ile müzik tarihimiz açısından oldukça önemli bir entelektüeldir. Müzik pedagojisi alanında eğitim almak için Prag Devlet Konservatuvarına gönderilmiş bu alanda yurt dışında eğitim alan gönderilmiş ilk isimlerden birisidir. Yurda döndükten sonra, Musiki Muallim Mektebi, Ankara Lisesi, Ankara Devlet Konservatuvarı ve Gazi Eğitim Enstitüsü Müzik Bölümü'nde müzik öğretmenliği yapmıştır. Türkiye Cumhuriyeti'nin müzik kurumlarının kurulmasında, müzik eğitimi politikalarında ve folklor alanında önemli görevler almıştır. Onun çok yönlü kişiliği yazdığı makale ve kitaplarına yansımış, ayrıca yıllarca yürüttüğü radyo programları ile Türk müzik kültürüne önemli hizmetlerde bulunmuştur. Bu araştırma Halil Bedi Yönetken'in Halkevleri dönemi yaptığı müzik çalışmalarına odaklanmaktadır. Halkevleri, faaliyet gösterdiği 1932-1951 yılları arasında çok sesli müzik kültürünü yayma çalışmalarında tek partili dönemin ülke çapında sesi niteliğindedir. Halkevleri dönemi çok sesli bir müzik kültürü oluşturma çalışmalarında Halil Bedi Yönetken aktif olarak bulunmuş ve bu konuda önemli çalışmalar yapmıştır. Doküman incelemesi yaklaşımı ile yürütülen bu çalışmada, Yönetken'in Halkevlerinde halk müziği ve halk oyunları üzerine görüşleri ele alınmıştır. Yönetken'in halk müziği ve halk oyunları üzerine görüşleri, 1946 yılında Cumhuriyet Halk Partisi (CHP) tarafından Halkevleri Kılavuz Broşür olarak bastırılmıştır. Bu broşürde Halil Bedi, Halkevlerinde halk müziği ve halk oyunları çalışmalarının temel prensipleri belirtirken bir metodoloji ortaya koymuştur. Bu bağlamda Yönetken'in Halkevlerinde halk müziği ve halk oyunları üzerine tavsiyeleri oldukça ilgi çekicidir. Bu bağlamda Halil Bedi Bey'in Halkevleri müzik çalışmalarına dair görüşlerinin dönemin müzik politikalarında ayrıcalıklı bir yeri olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Halil Bedi Yönetken, Halkevleri, müzik politikaları, folklor, müzik eğitimi.

Copyright

This work is licensed under Creative Commons Attribution 4.0 International License

[a] *terol@cumhuriyet.edu.tr* *0000-0001-9746-8934*

How to Cite: Erol T,(2026) Halil Bedi Yönetken's Views on Folk Music and Folk Dance Activities in the People's Houses, *CUJOSS,* 50(2): 257-265.

Giriş

Halil Bedi Yönetken, mesleki yaşamı boyunca müzik alanında yürüttüğü faaliyetlerle Türkiye'nin müzik politikalarında etkin olan isimlerden birisidir. Halil Bedi Yönetken, mesleki yaşamı boyunca müzik alanında yürüttüğü faaliyetlerle Türkiye'nin müzik politikalarında etkin olan isimlerden birisidir. Müzik sanatı ile ilgili görüşlerini, bilimsel yaklaşımla ele alan bir müzik adamıdır. Halil Bedi, yazılarında müzik eğitimi, müzik tarihi, folklor ve halk müziği gibi konuları ulusalcı bir anlayışla ele almıştır.

Rumeli göçmeni bir ailenin çocuğu olarak 15 Mayıs 1899 tarihinde Bursa'da doğmuş, ilk ve orta eğitimini Bursa'da tamamlamış, Bursa Sultanisi ve İstanbul Muallim mektebinden mezun olmuştur (Şenel, 2011). Meslek hayatına İstanbul ve Bursa'da çeşitli okullarda müzik öğretmenliği yaparak başlamış 1928 yılında devlet bursu ile Çekoslovakya'ya gönderilmiş, Prag Devlet Konservatuvarında müzik eğitimi alanında öğrenim görmüş, Paris ve Berlin'de kurslara katılmıştır (Say, 2005). Bu bağlamda Halil Bedi Yönetken, Türkiye'nin gerçek anlamda müzik pedagojisi alanında yurt dışına göndererek yetiştirdiği ilk müzik eğitimcisidir (Uçan, 2009). 1933 yılında yurda dönmüş, sonrasında Musiki Muallim Mektebi ve Ankara Lisesinde müzik öğretmenliği yapmıştır (Tongur, 1969). Sonrasında Ankara Devlet Konservatuvarı ve Gazi Eğitim Enstitüsü'nde müzik öğretmenliği ve bir dönem Millî Eğitim Bakanlığı Güzel Sanatlar Şubesi Müdürlüğü yapmış, İstanbul'a geldikten sonra Çapa Eğitim Enstitüsü'nde öğretmenlik ve Belediye Konservatuvarı Folklor Uzmanı olarak görev yapmış emekli olduktan sonra İstanbul Radyosu Müzik Danışmalığı görevine getirilmiştir (Tüfekçi, 1969). Halil Bedi, 28 Aralık 1968'de İstanbul'da kalp rahatsızlığından vefat etmiştir (Tebiş ve Kahraman, 2012). Halil Bedi Bey, müzik alanında hemen hemen her konuda belirttiği görüş ve önerileriyle Türkiye'nin çağdaş anlamda müzik yaşamına ve müzik eğitimine değerli katkılar sunmuş bir entelektüeldir. Halil Bedi Yönetken'in kısaca özetlemeye çalıştığımız meslek yaşamı şüphesiz belirtilen hususlarla sınırlı değildir. Yaptığı çalışmaların her biri ayrı ayrı odaklanılması gereken konulardır. Bu araştırmada, Halil Bedi Yönetken'in Halkevlerinde yapılacak halk müziği ve halk oyunları çalışmalarına dair görüşlerine odaklanılmıştır.

Materyal ve Yöntem

Doküman incelemesi yaklaşımı ile yürütülen bu araştırmada, Halil Bedi Yönetken'in halk müziği ve halk oyunları üzerine Halkevlerinin nasıl çalışacağına yönelik hazırlanmış, CHP tarafından 1946 yılında Kılavuz Broşür olarak bastırılan çalışmasına odaklanmaktadır. Doküman incelmesi, araştırılması amaçlanan olgu veya olgular ile ilgili yazılı kaynakların analizini kapsamaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2011:187). Bu doğrultuda, Halil Bedi Yönetken'in CHP tarafından 1946 yılında bastırılan, Halkevlerinde Halk Müziği ve Halk Oyunları Üzerinde nasıl çalışmalı neler yapmalı? başlıklı broşürü belli başlıklar altında ele alınarak incelenmiştir.

Bir Kültür Kurumu Olarak Halkevleri

Genç Cumhuriyet ulus-devlet ilkesi doğrultusunda kurulmuş, hemen her alanda yenilikler yapmış, özellikle kültür ve sanat alanında yürütülen çalışmalarla, köklü bir dönüşüm ve değişim yaşanmıştır. Kültür alanında yapılan faaliyetlerin ideolojik temeli, büyük oranda Ziya Gökalp'in Türk kültürü ile ilgili düşüncelerine dayanmaktadır. İnalcık (2017, s.187) Gökalp'in görüşlerinin, Cumhuriyet'in kuruluş döneminde kültür hayatını derinden etkilediğini ve yön verdiğini belirtmektedir.

Gökalp'in kültür ile ilgili temel görüşlerinin, benimsendiği ve deneyimlendiği kurumların başında hiç şüphesiz Halkevleri gelmektedir. Halkevlerinin genel amacı, Türk ulusunun ve halkının çağdaş Batı uygarlığı doğrultusunda sosyal, ekonomik ve kültürel bakımdan geliştirilmesi olarak özetlenebilir (Şimşek, 2002, s.28). Ülke genelinde geniş bir teşkilatlanmaya sahip olan Halkevleri, özellikle kültür ve sanat alanında faaliyetler yürütmüş ve bu faaliyetlerin halk tabanında karşılık bulmasını hedeflemiştir. Stokes (2009, s.73), Halkevlerini reformun taşradaki kurumsal temsilcisi olarak değerlendirmektedir.

Halkevlerinin yürüttüğü kültürel ve sanatsal faaliyetler bağlamında müzik alanında yapılan çalışmalar oldukça önemsenmiştir. Talimatnamede Halkevleri müzik çalışmaların temel prensibi, milli ruhun derinliklerinde zengin bir hazine olarak yaşamakta bulunan halk türkülerimizi Garp tekniği ile işleyerek müstakbel kompozitörler için, sadakat ve itina ile toplamak ve saklamakla beraber yeni Türk müziği bir taraftan vücut bulmakta iken kulakları ve zevkleri çoksesli müziğe alıştırmak ve ısındırmak; bunun içim de birçok fırsatlardan istifade ederek Garp müzik eserlerini bol bol dinletmek (C.H.P Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, 1940, s.10) şeklinde belirtilmiştir.

Gökalp'e (1968, s.131) göre milli müzik, halk müziği ile batı müziğinin kaynaşmasından doğacak, halk müziği melodilerinin derlenmesi ve Batı müziği kurallarında göre armonize edilmesi ile hem milli hem de Avrupai bir müziğe sahip olunacağı yönünde olup, Türkçülüğün müzik alanındaki faaliyetleri ana hatlarıyla böyle özetlenmekte ve geri kalan konuların müzik adamlarına ait olduğunu belirtmektedir.

Talimatnamedeki ifadeler ile Gökalp'in milli müzik olarak tanımladığı ifadeler ile birebir örtüşmektedir. Halkevlerine müzik alanında verilen görevler, Batı müziği eserlerinin dinletilmesi/tanıtılması, halk ezgilerinin derlenmesi ve Batı müziği armoni kurallarına göre çoksesli bir hale getirecek bestecilere kompozisyon malzemesi sağlaması ve bu doğrultuda çoksesli müzik kültürünü benimsetmek ve yaymak şeklinde özetlenebilir. Halkevlerinin müzik faaliyetlerini yürütülmesinde Gökalp'in düşüncelerini büyük oranda benimseyen önemli müzik adamları görev almış ve halk ezgilerini derleme çalışmaları Halkevleri döneminde hız kazanmıştır.

Baykurt (1969), Halil Bedi Yönetken ve Muzaffer Sarısözen öncülüğünde Millî Eğitim Bakanlığı ve Halkevlerinin 1937- 1952 yılları arasında yürütülen folklor çalışmalarında, on bin civarında halk ezgisinin Ankara Devlet Konservatuvarı arşivine kazandırılmasının ülkemizin kültürü adına yapılan en verimli iş olduğunu belirtmekte ve bu dönemin Atatürk'ün kurmuş olduğu Halkevlerinin de en verimli dönemi olduğunu vurgulamaktadır. Ayrıca Millî Eğitim Bakanlığı'nca yapılan bu çalışmalarda ve Halkevleri sanat ve kültür hareketlerinde Ahmed Andan Saygun, Mahmut Ragıp Gazimihal, Ferruh Arsunar, Cevat Memduh Altar Ahmet Kutsi Tecer, Behçet Kemal Çağlar, Muzaffer Sarısözen, Tahsin Banguoğlu, Nafi Atuf Kansu, Ulvi Cemal Erkin, Halil Bedi Yönetken gibi önemli isimlerin olduğunu belirtmektedir. Benzer şekilde Şenel (2011), Halil Bedi Yönetken'in 1937- 1952 yılları arasında Ankara Devlet Konservatuvarı adına on altı yıl boyunca düzenlenen halk müziği derleme çalışmalarının tamamına katıldığını ve çoğunlukla derleme yapan ekibin başında bulunduğunu ifade etmektedir.

Burada vurgulanması gereken önemli bir konu, Millî Eğitim Bakanlığı, Ankara Devlet Konservatuvarı ve Halkevleri iş birliği ile yapılan derleme çalışmalarında Halil Bedi Yönetken folklor alanındaki bilgisi ve tutkusu ile bu çalışmaların merkezinde olmuştur. Halil Bedi Bey'in bu derlemelerde kaleme aldığı yazılar Orkestra Yayınları tarafından, 1966 yılında Derleme Notları I olarak basılmış, Derleme Notları II ise Halil Bedi Bey'in vefatından sonra 1991 yılında basılmıştır.

1946 Yılına Ait Kılavuz Broşür

CHP, tek partili dönemde gerek parti programını gerekse Halkevlerini ilgilendiren konularda pek çok kılavuz kitap ve broşür bastırmıştır. Kılavuz kitap ya da broşür kapsamında Halkevlerinde müzik, tiyatro, folklor gibi konulara odaklanan temel çalışmalardan bazı örnekler, Ahmed Adnan Saygun tarafından hazırlanan 1940 yılında basılan Halkevlerinde Musiki, 1945 yılına ait CHP Temsil Kolları İçin Kılavuz, Remzi Oğuz Arık tarafından hazırlanan 1947 yılında basılan Halkevlerinde Müze, Tarih ve Folklor Çalışmaları Kılavuzu, Hamit Zübeyr Koşay'ın 1939 yılında basılan Etnografya ve Folklor Kılavuzu, İsmail Hakkı Baltacıoğlu 1950 yılında basılan Halkın Evi, Ali Süha Delibaşı'nın çevirisini yaptığı Andre Boll'a ait 1947 yılında basılan Tarihte Halk Tiyatrosu, Temaşası ve Eğlenceleri şeklinde özetlenebilir. Bu araştırmada ele alınan broşür, Halil Bedi Yönetken tarafından hazırlanmış, Halkevlerinde Halk Müziği ve Halk Oyunları üzerine yürütülecek çalışmaların esaslarını belirtmesi açısından oldukça önemlidir. Devlet Arşivlerinde söz konusu broşür ile ilgili dönemin Urfa Milletvekili Suut Kemal Yetkin tarafından yazılan yazı şu şekildedir:

> "Halkevleri Musiki çalışmalarını düzene koymak için, bu alanda çalışan gençlere bilgi verecek bazı kılavuz kitapların veya hazırlanması zaruri görülmektedir. Bu kılavuzların amacı, Halkevlerinin musiki çalışmalarında gözü kapalı ve bilgisiz yürünmesini sağlamak olacaktır. Yazdırılması gereken broşürlerin konuları aşağıda gösterilmiştir. Bu kitapların bir an önce yazdırılıp bastırılmasına müsaadelerini dilerim. 1) Koro Nedir? Adnan Saygın (Saygun), 2) Halk türküleri ve oyunları üzerine nasıl çalışmalı? (Halil Bedi Yönetken), 3) Sazların bakımı ve onarılması (Abdullah Arsever). Urfa Milletvekili İmza: Suut Kemal Yetkin" (BCA 490-1-0-0/968-746-1, s.178).

Tarihi belli olmayan belgede kılavuz kitap ya da broşürlerin hazırlanması görevi Ahmed Adnan Saygun, Halil Bedi Yönetken ve Abdullah Arsever'e verilmiştir. Bu araştırmada ele alınan broşür, Halil Bedi Yönetken tarafından hazırlanan, Halkevlerinde halk müziği ve halk oyunları çalışmalarında nasıl bir yol izleneceğine dair bir kılavuz niteliğindedir. Devlet Arşivlerinde söz konusu broşürün hazırlanması için 29 Kasım 1945 tarihli belgede Halil Bedi Yönetken'e şu şekilde bir yazı yazılmıştır:

> "Bay Halil Bedi Yönetken
> Konservatuvar Öğretmeni
> Ankara
> (Halk türküleri ve halk oyunları üzerinde nasıl çalışmalı) konulu eserin tarafınız dan yazılması uygun görülmüştür. İki formayı geçmemek üzere hazırlayacağınız bu eseri en çok yirmi gün içinde büromuza göndermenizi rica eder saygılar sunarım" (BCA 490-1-0-0/968-746-1, s.175).

Bu belgenin kim tarafında yazıldığı ile ilgili bir bilgi bulunmamakla beraber Suut Kemal Yetkin tarafından yazılan üst yazının ek belgesi olduğu şeklinde değerlendirilebilir. Belge tarihi 1945 yılına ait olup söz konusu broşür ise 1946 yılında Kılavuz Broşürler 3 şeklinde CHP Yayımı olarak bastırılmıştır. Kılavuz broşürün amacı şu şekilde belirtilmiştir:

> "Cumhuriyet Halk Partisi yayımları arasında çıkan Kılavuz Kitaplar serisinin yanı başında Halkevleri kol çalışmalarının gelişmesine yardımcı olmak üzere Kılavuz Broşürler serisi hazırlanmaktadır. Bu broşürlerde Çalışma Talimatnamesi hükümlerinin uygulanması yollarını gösteren ve genel olarak kol çalışmalarını kolaylaştıracak bilgiler bulunacaktır. Halkevleri müzik çalışmalarıyla ilgili hükümler Halkevleri Çalışma Talimatnamesi 21-26. Maddelerinde yazılıdır. Bu kılavuzda oradaki esas hükümler çerçevesi içinde halk müziği ve halk oyunları çalışmalarını kolaylaştıracak bilgiler ve açıklamalar toplanmıştır. Halkodalarımız da bu kılavuzdan faydalanacaktır" (Yönetken, 1946, s.3).

Halkevleri Çalışma Talimatnamesi toplam dokuz şube olarak faaliyet gösteren Halkevlerinin yürüteceği çalışmalardaki temel prensipleri ortaya koymaktadır. Talimatnamenin 21-26. maddelerde müzik kolunun genel amaçları çalışma şekli özetlenmiştir. Dolayısıyla talimatname daha genel bir anlayışta hazırlanmış ve

ilerleyen süreçte farklı konular üzerine daha ayrıntılı kılavuz kitap ve broşür yazma ihtiyacı doğmuştur. Talimatnamenin 23-24-26. maddeleri halk müziği ve halk oyunlarını ilgilendiren ve neler yapılması gerektiğini özetleyen maddelerdir.

> "23. Şube, halk arasında hele köylerde ve oymaklarda söylenen halk türkülerinin notaları ile sözlerini tespitte ve bunların asıllarına halel getirmeme şartı ile tamime çalışır. Halk türküleri ancak kedi ağızları ile ve kendi sazları ile icra edilebilir ki, bu sazlar da: Cura, bağlama, bozok, meydan sazı, kabak, Karadeniz kemençesi, davul, zurna, kaval, darbuka, çifte nara gibi halk sazlarıdır. Halk türkülerine: Keman, ut, cümbüş, kanun, ney, vs. sazlar refakat edemez.
>
> 24. Bütün halkın milli marşları ve mahalli şarkıları öğrenmesine yardım etmek ve bunların milli gösteri günleri ile Halkevleri müsamerelerinde kadın erkek hep bir ağızdan söylemelerini sağlamağa çalışmak en başta gelen işlerdendir.
>
> 26. Yerli ve milli rakslar asli kıyafet, saz, türkü ve edaları ile teşvik edilmeli ve Halkevleri müsamerelerinde bunlara yer verilmelidir. Bu rakslardan bilhassa kadın ve erkekli beraber oynananları tercih edilmeli" (C.H.P Halkevleri Çalışma Talimatnamesi, 1940, s.10).

Bu maddelerde öne çıkan konular, halk ezgilerinin aslına uygun melodi ve sözleriyle derlenmesi, nasıl icra edileceği ve halkevlerinde düzenlenecek milli günler ve müsamerelerde sahnelenmesi üzerinedir. Talimatnamede özellikle kadınların halk müziği ve halk oyunları gösterilerinde yer alması ve erkeklerle birlikte söylenip oynanabilecek oyunların tercih edilmesi vurgulanmaktadır. Yönetken tarafından hazırlanan kılavuz broşür, bu üç maddede özetlenen çalışma esaslarının daha ayrıntılandırılmış bir şekli olarak değerlendirilebilir. Halil Bedi Bey'in hazırladığı kılavuz broşür, genel prensiplerin belirtildiği önsöz, halk müziği ve halk oyunları şeklinde tasarlamıştır.

Genel Prensipler

Yönetken, saz çalmanın, türkü söylemenin ve halk oyunları oynamanın Türk halkının geçmişten gelen önemli bir özelliği olduğunu vurgulamakta ve Halkevlerinin kuruluş yılı olan 1932 yılından itibaren CHP tarafından aldıkları direktifler doğrultusunda bu çalışmalara öncü olduğunu belirtmektedir. Anadolu'yu gezenlerin Türk halkında saz çalma, ezgi söyleme ve oyun oynamadaki yüksek yeteneğine şahit olduklarını belirtirken 1. Dünya Savaşından sonra ekonomik ve toplumsal nedenlerle bu geleneğin zayıfladığı dönemde Halkevlerinin kurulması ile bu geleneğin yaşamasını sağladığını belirtmektedir. Bu bağlamda Halkevlerinin oldukça önemli faaliyetler yürüttüğünü ve geleneğin yaşaması, milli eğitim ve birliğin sağlanmasına katkı sunduğunu belirtmektedir (Yönetken, 1946). Halkevlerinin halk müziği ve halk oyunlarını yayma ve yaşatmadaki öncü rolüne işaret eden Yönetken, temel amacı şu şekilde özetlemektedir:

> "Halkevlerinin görevi sadece geleneği korumak ve onu devam ettirmekten ibaret değildir. Halkevleri aynı zamanda halkı, mensup bulunduğumuz medeniyet çevresi içinde yükseltmek, ona ileriye doğru adımlar attırmakla görevlidir. Bu eğitim işidir ki onda da hareket noktası gene gelenek olacaktır. Halk kendini çekmeyen ezgiye ve oyuna ilgi ve sevgi besleyemez, yeni aşının tutması için onun, aşılanacak bünyeye uygun gelmesi ve maharetle yapılması lazımdır" (Yönetken, 1946, s.7).

Yönetken'e, Halkevlerini sadece geleneğin yaşatıldığı konservatif bir kurum olarak ele almamaktadır. Ulaşılması hedeflenen yüksek medeniyet seviyesi ki, müzikte o dönem çok seslilik anlayışının halk ezgilerinden faydalanılarak yazılacak eserlerle olabileceği yönündedir.

Genel prensipler bağlamında Yönetken, Halkevlerinin kuruldukları şehir ve kasabalarda birbirinden farklı seviye, özellik ve imkanlara sahip olduğunu bu nedenle halk müziği ve halk oyunları üzerine yürütülecek çalışmaların sonuçlarının da farklı olacağını belirtmektedir. Aynı zamanda bütün Halkevlerinin halk müziği ve halk oyunları üzerine çalışma yapması gerektiğini ve hiçbir halkevinin bu çalışmaların dışında tutulamayacağını vurgulamaktadır (Yönetken, 1946).

Halk Müziği

Yönetken'in hazırladığı broşürde, Halkevlerinde halk müziği üzerine yapılacak çalışmalar; icracılar, koro, çalgı müziği, halk ezgilerini notaya alma, etnografya ve folklor başlıklarında ele alınabilir.

İcracılar

Yönetken'in Halkevlerinde halk müziği üzerine ilk ele aldığı konu, bu kurumlarda icracılardan ne şekilde istifade edilebileceği üzerinedir.

İlk olarak her Halkevinin bulundukları çevrede halk müziğini iyi düzeyde icra eden çalıcı ve söyleyicilerin tespit etmesi gerektiği belirtilmektedir. Halkevlerinde sanat zevk ve heyecanının bu yerel icracılar sayesinde olabileceği belirtmektedir. İcracılardan halk edebiyatı saatleri, içinde türkü bulunan masallar, halk ezgilerinin halk temsillerinde eski usul içkisiz toplantılarda icrası, saz kurslarının açılması, türkü öğrenme saatlerinin düzenlenmesi şeklinde istifade edilebileceği vurgulanmaktadır. Ayrıca Halkevlerinde halk sazlarının temin edilmesi için maddi durumu iyi olmayan saz yapıncılarının desteklenmesi ve şehirlerde bağlama yapımcılığının korunmasının gerektiği tavsiye edilmektedir (Yönetken, 1946, s.9-10). Bu başlık altında önemsenen bir diğer konu icra edilecek türkülerin kendi öz sazlarıyla icra edilmesi, alaturka üslupta ut, cümbüş gibi aletlerin kullanılamayacağı, seçilecek türkü örneklerinin hem söz hem de ezgi bakımından Halkevlerinde icra edilmeye uygun örneklerden seçilmesi gerektiği üzerinedir. Halkevlerinin nezih bir ortam olduğu, bu bağlamda sözleri ahlaki bakımdan uygun olmayan örneklerin yayılmasının doğru olmayacağı bu nedenle

uygun olmayan sözlerin çıkarılması gerektiği belirtilmektedir (Yönetken, 1946, s.9-11).

Koro

Koro başlığında ilk olarak Türk müziğinde koro şeklinde söyleme geleneğinin kuvvetli olmadığı bu nedenle tek sesli koro üzerine çalışılması gerektiğini, eski Yunan müziği ve Doğu müziğinin tek sesli olduğu, Batı müziğinin de çok seslilikten önce tek sesli olduğu belirtilmektedir. Tek sesli müziğin doğru ve temiz icrasının önemi ve kendine göre bir güzelliği ve etkisi olduğu ifade edilmektedir (Yönetken, 1946, s.11-12). Halkevleri Musiki Müfettişi Saygun (1940, s.14), benzer şekilde Halkevlerinde halkın müzik terbiyesi için göz önünde bulundurulması gereken ilk hususun müşterek teganni yani birlikte söyleme olduğunu belirtmektedir.

Yönetken'e göre kurulacak tek sesli koronun faaliyetleri çeşitli fırsatlarda konserler verme, civar yerlerde söyleme ve müsabakalara katılma şekildedir. Verilecek konserlerin Halkevi hoparlörü ile dinletilmesini, civar Halkevlerindeki halk sanatçılarının davet edilmesini, halk sanatçıları tarafında doldurulmuş plakların dinletilmesini, çevresinde kullanılan halk sazlarının temin edilerek sergilenmesi ve incelenmesini, göçmen Türklerin ezgilerinin incelenmesini ve çalıştırılmasını, bütün bu incelemelerin broşürler, kitaplar veya Halkevi dergilerinde yayınlanması gerektiğine dikkat çekmektedir. Ayrıca düzenlenecek halk bayramlarıyla bütün halk sanatçılarının bir araya getirilerek mili terbiye ve milli şuurun daima canlı tutabileceği tavsiye edilmektedir. Halkevlerinin ilmi çalışmalar bakımından çevrelerinde söylenen melodileri ve enstrümanları tanıması için çalışmalar yürütebileceği belirtilmektedir (Yönetken, 1946, s.12-13).

Görüldüğü üzere Yönetken koro çalışmalarının sadece türkü söylemek veya çalmak şeklinde değerlendirmemekte, her Halkevinin adeta bir müzikolog bilinciyle çalışması gerektiğini ifade etmektedir. Broşürde tek sesli koro sonrasında çok sesli koro çalışmaları ele alınmaktadır. Yönetken'in çok sesli koro kurulması ile ilgili önerileri şu şekilde özetlenebilir:

- Çok sesli koro çalışmalarında ilk olarak halk kanonları olarak adlandırılan kanon özelliği gösterebilecek halk ezgilerinin arayıp bulunması ve bulunan örneklerin bir dergi halinde basılmasının önemine dikkat çekilmektedir.
- Kanon örneklerinden sonra iki sesli düzenlenmiş halk türkülerine geçilebileceği, önceden öğretilmiş halk türkülerinin iki sesli hale getirilmiş örneklerinin tercih edilmesi gerektiği ve bu sayede halk için yeni olan fakat ileri medeniyet müzik zevkini deneyimleyecekleri belirtilmektedir
- Halkın çok sesli koroyu ilk kez deneyimleyeceği düşüncesinden yola çıkarak, halk ezgilerini iki sesli hale getirecek bestecilerin halk müziğini, okul müziğini, kontrpuan ve armoniyi, eski Yunan ve Batı müziğini bilen besteciler tarafından yapılması gerektiği vurgulanmaktadır. Bu bestecilerin çok bilinçli bir yaklaşım sergilemesi, yazılacak çok sesliliğin sade, milli ve yerli üslupta olmasının önemi;
- Halk ezgisinin çok seslendirilmesinde halkın yazılacak ikici sesi yadırgamaması için bestecilerin bağlama ve kemençe gibi çalgıların icra tekniğinde olan doğal çok sesliliği dinlemeleri bu sayede ilham ve fikir edinebilecekleri;
- Üç veya dört sesli halk türkülerinin nota bilmeyi gerektirmeyen dinleyerek kolay öğretilebilecek örneklerden oluşması, halk ezgisi üslubunda yazılması tavsiye edilirken bu konunun tamamen armoniyi yazan kişinin anlayışına bağlı olduğu;
- Dünyanın her yerinde halk ezgilerini koro için armonilime işinin halkı tek sesli anlayıştan çok sesliliğe alıştırmak için benimsenen bir yol olduğu, Türk halkının da çok sesliliğe bu yöntemle çok sesliliğe alıştırılacağı, başarılı bir şekilde yazılmış çok sesli örneklerin halkı cezbedeceği ve bu doğrultuda çok sesli müzik kültürüne ulaşılacağı;
- Halk ezgilerinin çok sesli koro eserlerinde kullanılabilecek temel malzeme olduğu bunun yanı sıra bestecilerin kendi özel üsluplarında halk müziği tonlarını kullanarak yeni eserler yazabileceği bu tür örneklerin halk malı ezgilerden daha eğitici olabileceği belirtilmektedir. Çok sesliliğe henüz alışmamış olan halkın kendi alışkanlıkları ve müzik zevkine uygun olarak yazılmış yeni eserleri sevebileceği, bu tür koro eserlerinin Halkevleri repertuvarına alınması gerektiği;
- Bütün bu örneklerin her zaman dinleyerek öğretilmesi yerine belli bir süreçten sonra solfej kursları açılarak eserlerin nota ile öğretimine geçilmesi gerektiği;
- Nihai olarak hem tek sesli hem de çok sesli koronun bir şef idaresinde söylemesi gerektiği, tek sesli örneklerin saz refakati ile icra yapabileceği fakat iki sesten sonra mutlaka şefe ihtiyaç duyulacağı ve koroyu yönetecek şefin müzik bilmesi, koro yönetimi hakkında bilgi sahibi olması gerektiği belirtilmektedir (Yönetken, 1946, s.14-17).

Saygun (1940, s.14) ise, Halkevlerinde kurulacak koroları Halk Korosu şeklinde ele almakta, bu koroların halk türküleri ve vatani şarkılar yani marşlar söyleyebileceğini belirtmekte, başlangıçta nota bilmeden kulaktan söyleyebilecekleri daha sonrasında aşamalı olarak nota öğrenmeleri gerektiğini tavsiye etmektedir.

Saygun ve Yönetken Halkevlerinde koro faaliyetlerinin temelini halk müziği üzerine şekillendirmiştir. Yönetken tarafından Halkevlerinde çok sesli koro başlığı altında belirtilen hususlar özellikle bestecilere yönelik tavsiyeler içermektedir. Dönem şartları düşünüldüğünde bu Yönetken'in belirttiği hususları yerine getirebilecek besteci ve koro şefi kadroları oldukça sınırlı ve bu kadrolarda dönemin Ankara Devlet Konservatuvarı ve Musiki Muallim mektebi gibi müzik okullarında görev yapmaktadır. Bu bağlamda, Halkevlerinin bu derece donanımlı halk müziğini bilen ve çok seslilik kurallarına hâkim kişileri bulması ve bu kişileri istihdam etmesi gerçekçi bir hedef olarak karşımıza çıkmamaktadır.

Çalgı Müziği

Yönetken, bu başlık altında Halkevlerinde halk müziğinden çalgısal müzikte nasıl istifade edilebileceği üzerine görüşlerini belirtmektedir.

Yönetken, halk ezgilerinin sadece koro çalışmalarında değil bando, piyano oda müziği, orkestra gibi çalgısal müziklerde de kullanılabileceğini belirtirken, başka memleketlerde de bandoların milli günler ve çeşitli başka günlerde halk ezgilerinden faydalanarak yapılmış düzenlemeleri icra ettiklerini ve halkın bando eşliğinde kendi öz melodilerine ayak uydurarak zevk ve neşeyle yürüyebileceğini ifade etmektedir (Yönetken, 1946, s. 17-18). Halkevlerinin müzik çalışmalarında öne çıkan faaliyet alanlarından birisi şüphesiz bandodur. Bu bağlamda her Halkevinin bando kurması teşvik edilmiştir. Saygun (1940, s.26), bando konusunu armoni ve fanfar olarak ele alırken, halkın müzik terbiyesi için bandoların korolar kadar önemli olduğunu, halk müziği ve halk sazlarından sonra üzerine çalışılması gereken en kolay müzik topluluğunun bando olduğunu vurgulamaktadır. Yönetken (1946, s.18) ise Türk halkının öteden beri bando müziğini sevdiğini, pek çok halk ezgisinin marş özelliği taşıdığını, bu ezgilerin bando için düzenlenmesi ile çok sesli müzik zevkinin benimsenebileceğini belirtmektedir.

Yönetken (1946, s.18), çalgı müziği bağlamında halk ezgilerinden faydalanarak piyano eserleri yazılabileceğini, halk ezgilerinin orkestra ve oda müziği topluluklarına estetik açıdan çok yakıştığını ifade ederken, bu başlıkta son olarak koro veya solo insan sesine orkestra ve piyano eşlik yazılabileceğini tavsiye etmektedir.

Yönetken'in çalgı müziği bakımından görüşlerine bakıldığında yine Halkevi amatörlerinden daha çok profesyonel besteci ve müzik topluluklarını ilgilendiren tavsiyeler olduğu söylenebilir. Halk ezgilerinden faydalanılarak bestelenen piyano, orkestra, oda müziği vb. örneklerin Cumhuriyet'in ilk yıllarından beri profesyonel besteciler tarafından benimsenen bir yol olmuştur.

Halk Ezgilerini Notaya Alma

Bu başlık altında Yönetken, halk ezgilerinin araştırılması ve derlenmesi konusunu daha ayrıntılı bir şekilde ele almaktadır.

Halk ezgilerinin sözlerini derleyip broşür, kitap vs. şekilde yayınlanmasının kolay olduğunu, fakat melodilerin notaya alınması meselesini folklorun en zor alanı olarak değerlendirmekte ve notaya alan kişinin hem ihtisas hem de ahlak sahibi olmasına dikkat çekmektedir (Yönetken, 1946, s.18-19). Yönetken'in notaya alma bahsinde belirttiği hususlar, bu konu ile ilgilenen profesyonel müzik adamlarının dahi dikkatle ele alması gereken konulardır. Yönetken'in halk ezgilerini notaya alma ile ilgili öne çıkan tavsiyeleri şöyle ele özetlenebilir:

- Tek sesli halk ezgilerini notaya alma işini yapacak kişinin çok iyi bir işitme becerisi, nota bilgisi, nota yazısını ayrıntılarıyla bilmesi;
- Halk ezgilerinin sadece tek sesli örneklerden oluşmadığı, iki zurnanın ve davulun aynı anda çaldığı, Karadeniz kemençesi ve bağlama gibi çalgıların aynı anda seslendirdiği polifonik yapıların olduğunu ve bu melodileri bütün incelikleriyle notaya alma işinin profesyonel müzisyenler için bile zor bir konu olduğunu;
- Polifonik halk ezgilerini notaya alacak kişilerin armonik işitme duyarlılığına, çok iyi bir müzik eğitimi ve tecrübeye sahip olması gerektiği,
- Halk ezgilerini notasyonunun Batı müziği örneklerinden daha karmaşık olduğu, bu nedenle ayrı bir uzmanlık alanı şeklinde ele alınması gerektiği;
- Halk ezgilerini notaya almada Tampere ve komalı sesleri içeren iki farklı yol olabileceği, Tampere sistemde notaya almanın nispeten kolay ve pratik bir yol olduğu, komalı çeyrek seslerle notaya almanın ise ilmi ve nazari bakımdan önemli olduğu;
- Çok güzel bir halk ezgisinin güç işitilebilen yerinin yazılmamasın ya da yanlış yazılmasının doğru olmayacağı, böyle yapılan örneklerin memlekete ihanet sayılacağı, bu tip ihmal edilen halk ezgilerindeki pasajların karakteristik yapıyı bozacağı ve memleketin folklor ilmine zarar vereceği;
- Halk ezgilerinin yazımının denetlenemediği bu nedenle karakteri bozulmuş bir ezginin üzerinde çalışacak müzik ya da folklor uzmanının yanlış sonuçlara varacağı bu nedenle ilmine ve aslına uygun bilgi ve belge verilmesi gerektiği;
- Halk ezgilerinin notalarıyla birlikte yayınlanmasının, ülkemizin müzik kültürünü dünyada tanıtmaya ve yabancı uzmanlar tarafından incelenerek farklı sentezlere ulaşmaya yardımcı olacağı;
- Halkevlerinde uzman olmayan kişilerin doğru notaya almadıkları eserlerle büyük bir vicdani sorumluluk altında kalacakları;
- Mümkünse plak ve vb. teknolojik aletlerin kullanımı ile halk ezgilerinin kayıt altına alınması, sonra uzman kişilerin bu kayıtları notaya alması;
- Halk ezgisini notaya alacak kişilerin yeterli donanıma sahip değillerse bu işten vazgeçmeleri;
- Yalnız tek sesli örneklerden oluşan kolay melodilerin nota bilen kişiler tarafından kayıt altına alınması,
- Halkevi ve çevresinde halk ezgilerini notaya alabilecek kimseler yoksa bu melodilerin hafıza yoluyla saklanmasından başka bir çare olmadığı belirtilmektedir (Yönetken, 1946, s. 18-22).

Yönetken'in notaya alma konusunda belirttiği ayrıntılı tavsiyeler kendi içinde değerlendirildiğinde bir sistematik ve metodoloji içermektedir. Fakat, Halkevlerinde bu belirtilen hususları dikkate alıp halk ezgilerinin derlenebileceği hedefi gerçekçi bir hedef değildir. Belirtilen pek çok husus, profesyonel müzik eğitimi almış, halk müziğini bilen ve ilgi duyan uzmanlara yönelik tavsiyeler şeklindedir.

Etnografya ve Folklor

Yönetken, her Halkevinin kendi çevresinin etnografya ve folklorunu bilmesi gerektiğini bu bilginin ulusun budun birliğine katkı sağlayacağını ifade etmektedir. Bu

bağlamda yayınlanmış olan etnografya ve folklor çalışmalarına ait kitap ve broşürlerin Halkevi kütüphanelerinde bulunması gerektiği vurgulanmaktadır. Yönetken folkloru erkek, kadın ve çocuk folkloru olarak üçe ayırmakta özellikle kadınlar tarafından söylenen melodilerin incelenmesinin kadın müzisyenler tarafından yapılmasını tavsiye ederken, çocuk folklorunun aynı zamanda pedagoji alanına da girdiği ve öğretmenlerin bu konuda çalışabileceğini ifade etmektedir. Ayrıca halk arasında söylenen nefes ve semah kültürünün önemsenmesi gerektiği bu konuda çevrelerinde belge, bilgi ve melodilerin toplanması gerektiği belirtilmektedir. Halkevlerinin erkek, kadın ve çocuklara ait Türk halk müziği folkloru üzerine çalışmalar yürütmesini tavsiye etmektedir (Yönetken, 1946, s. 22-24).

Halk Oyunları

Yöneteken, halk müziğinde olduğu gibi halk oyunları içinde benzer tavsiyeler vermektedir.

İlk olarak halk oyunlarını bilen kişilerin Halkevlerinde istihdam edilmesi ve halk sazları eşliğinde oyunların sahnelenmesi gerektiğini belirtmektedir. Bu kişilerin aynı zamanda halk oyunu öğretmeni olabileceği, bu sayede mümkün olduğu kadar oyunların halk tabanına yayılabileceği değerlendirilmektedir. Her Halkevinin en iyi halk oyunu oynayan kişilerden bir ekip kurması ve bu ekibin korunması gerektiği tavsiye edilmektedir (Yönetken, 1946, s.25). Yönetken, Halk oyunları üzerine yapılacak çalışmalardaki genel yaklaşımı bu şekilde belirttikten sonra, Halkevlerinde halk oyunları konusunu ayrıntıları ile şu şekildedir:

- Civar şehirlerdeki Halkevlerinde halk oyunlarını bilen kişiler ve gençlerden oluşturulan halk oyunları ekipleriyle gösteriler yapmasını;
- Halk ezgilerinde sözleri uygun olmayan örneklere yer verilemeyeceği gibi, halk oyunlarında da göbek havası gibi uygun olmayan hareketlere sahip oyunlara yer verilmemesini;
- Sanatları çok ilginç olmasına rağmen Halkevlerinde oynanması mümkün olmayan köçek oyunlarının öğretilmemesi ve oynanmamasını;
- Kahramanlık ifadesi olan zeybekler, asil hareketleri olan Erzurum barları ve halayları, canlı ve neşeli olan horonlar benzeri oyunların Halkevlerinde öğretilmesi ve oynanmasını;
- Eski bir Türk sporu olan sis-sin gibi açık hava oyunlarının hem müzik hem de oyun bakımından incelenmesini;
- Bayram ve törenlerde öğretilen halk oyunu örneklerinin yaşatılmasını;
- Ritmik bakımdan 9/2'lik, 9/16'lık, 7/16'lık gibi ritim kalıpları ile farklı zenginlikler içeren örneklerin bulunduğunu;
- Bar, halay ve horon gibi ağır ve hızlı dansların sıralı süit benzeri ve tasvirli örneklerinin olduğunu;
- Halkevlerinin Türk göçmenlerine ait oyunlarla ilgili incelemeler yapması ve bu incelemeleri yayınlaması;
- Farklı yörelere ait oyunların ülkenin başka yerlerinde sergilenmesinin milli eğitime ve milli birliğe katkı sunacağı;
- Yurt oyunlarının tespitinde en sağlıklı yolun renkli ve sesli filmlere kaydedilmesi ve bu filmlerin yurt çapında gösterilmesinin çok faydalı olacağı;
- Halk oyunları üzerine hazırlanacak kitaplarda, oyuna refakat eden müziğin, dans figürleri ile tespit ve tarif edilmesi gerektiğini;
- Maddi etnografyanın önemli bir bölümünü oluşturan halk oyunu kıyafetlerinin tespitinde renkli filmlerin kullanılması gerektiğini;
- Her Halkevinin kendi yöresine ait yöresel kadın, erkek ve çocuk kıyafetlerinden birer örnek yaptırtarak bu örnekleri sergilemesi;
- Halkevlerinin milli günlerde ve çeşitli fırsatlarda kendi ekiplerini milli kıyafetler, milli sazlar, milli oyunlar ve milli ezgilerle gösteriler yapması, bu gösterilerin milli heyecan ve zevk duygusunu yaşatacağı;
- Halkevlerinin sadece erkek oyunları üzerinden değil, kadın Halkevi üyeleri tarafından kadınlara özgü oyun ve melodileri incelemesi;
- Halk oyunları ile ilgili elde edilen bütün bilgilerin broşür, kitap ve makale şeklinde yayınlanması;
- Halkevlerinin yöresel folklor ve etnografyaya ait eserleri, notaları ve konferansları özel bir kütüphanede muhafaza etmesi;
- Bu alanda çalışmak isteyenlere kolaylık sağlanması;
- Halk oyunları içerisinde semah örnekleri olduğu ve bu örneklerin incelenmesinin ihmal edilmemesi;
- Halk oyunları bağlamında askeri kışlalar ve cezaevlerinin ihmal edilmemesi;
- Kendi yörelerinde başka yörelere ait oyunlar oynanıyorsa bu örneklerin de incelenmesi;
- Halk ezgilerinde olduğu gibi halk oyunlarında da Halkevlerinin sunacağı katkının önemli olduğu;
- Halk oyunlarının tespitinin Türk balesi için önemli olduğu, ileride gelişecek Türk balesinin milli oyunlar üzerine şekilleneceği;
- Halk oyunlarının müziklerinde tek sesli koro parçalarının iki, üç ve dört ses için armonize edilebileceği;
- Halk oyunlarının müziklerinin bando, piyano ve orkestra için düzenlenebileceği;
- Bu oyunların melodilerinin besteciler tarafından doğrudan ya da daha genişletilerek kullanılabileceği, bu sayede senfonik örneklerin yaratılabileceği;
- Son olarak Halkevlerinin halk oyunları üzerine çalışmalarının Türk bestecileri ve sonraki dönemlerde ortaya konacak Türk balesi için yaratıcılarına malzeme sağlayacağı tavsiye edilmektedir (Yönetken; 1946, s. 26-31).

Yöneken'in halk oyunları için tavsiyeleri, halk müziğine olduğu gibi sistematik bir yaklaşım sergilenmektedir. Bu tavsiyelerde melodilerin tespiti, oyun koreografisi gibi daha teknik konuların Halkevleri amatörleri tarafından yapılması gerçekçi bir yaklaşım değildir. Fakat dönemi içerisinde ortaya konulan ilkeler halk oyunları üzerine

çalışacak folklor uzmanları için önemli bir yol gösterici olarak değerlendirilebilir. Halkevlerinde halk oyunlarının tespiti için renkli film teknolojisini kullanılması gerektiği en sağlıklı ve geçerli yöntem olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sonuç

Yönetken'in yaşamı ve müzik üzerine yürüttüğü çalışmalar göz dikkate alındığında halk kültürü önemli bir yer tutmaktadır. Araştırmacı kimliğinin önemli bir bölümü folklor alanı üzerinedir. Bu bağlamda yaptığı derleme çalışmaları, yazdığı kitap ve makaleleri Türk folkloru için önemli bir dönüm noktasıdır. Yönetken'in özellikle halk ezgilerinin kayıt altına alınması kapsamında yaptığı derleme çalışmaları bu alanda yapılan öncü çalışmalardandır. Halkevleri dönemi öncesi ve sonrasında halk müziği üzerine yürüttüğü incelemeler, onun halk kültürüne gönül vermiş gerçek bir entelektüel olduğunun göstergesi niteliğindedir.

Yönetken'in Halkevleri dönemi halk müziği ve halk oyunları üzerine neler yapılabileceğine dair görüşleri, 1946 yılında CHP tarafından Kılavuz Broşürler 3 şeklinde bastırılmış, o dönem müzik folklorunun araştırılmasına yönelik nasıl bir yaklaşım sergilendiğine ilişkin elimizdeki en önemli sistematik yaklaşımlardan birisidir. Broşürün sergilediği yaklaşım ve ortaya koyduğu metodoloji ile folklor alanında çalışan hem amatör ve profesyonel folklorcuları ilgilendiren yönleri mevcuttur. Özellikle notaya alma, bando, oda müziği, senfonik orkestra vb. topluluklar ile çok sesli denemeler sergilenmesi önerileri Ankara, İzmir, İstanbul gibi merkez Halkevleri dışında amatörler tarafında gerçekleştirilebilecek çalışmalar değildir. Bu nedenle taşra Halkevlerinde yetişmiş müzik adamlarının eksikliği, bu tür çalışmaların yapılmasının önündeki en önemli engel olarak değerlendirilebilir.

Yönetken'in halk müziği ve halk oyunları ile ilgili tavsiyelerinde taşra Halkevlerinin daha çok kaynak ve destek bakımından profesyonel isimlere yardımcı olduğundan bahsedilebilir. Karşımıza çıkan bütün derleme çalışmalarında Halil Bedi Yönetken, Ahmed Adnan Saygun, Muzaffer Sarısözen, Ferruh Arsunar gibi önemli müzik adamlarının Halkevleri tarafından desteklendiği söylenebilir. Fakat Halkevlerinin kendi imkanları ile müzik folkloru üzerine esaslı çalışmalar yürüttüğünü söylemek gerçekçi bir yaklaşım olmayacaktır. Genellikle Halkevi dergilerinde bu tür yayınlar incelendiğinde nota vb. teknik konulardan ziyade türkü sözlerini derlendiği örneklerden bahsedilebilir. Dolayısıyla Yönetken'in halk müziği ve halk oyunları üzerine tavsiyeleri daha çok folklor uzmanlarına yol gösteren bir metodoloji olarak düşünülebilir.

Çok seslilik boyutu ile düşünüldüğünde Yönetken, halk ezgilerini ve halk oyunlarını çok sesli müzik kültürünün temel malzemesi olarak görmektedir. Yönetken'in bu yaklaşımı, Gökalp'in Milli Musiki ile ilgili görüşlerinin ruhunu yansıtmaktadır. Dolayısıyla Yönetken, Gökalp'in düşünceleriyle paralel, müzikte ulusalcılık akımı olarak değerlendirilen yaklaşımı benimsemiş bir müzik adamıdır. Dönemin müzik politikalarında Gökalp'in halk kültürü ve müziği ile ilgili görüşlerinin tamamen benimsenmiş olduğu söylenebilir. Yönetken dahil dönemin müzik adamlarının halk kültürüne ve müziğine yönelişinde, Gökalp'in görüşlerinin etkili olduğu görülmektedir.

Son olarak Halil Bedi gibi çok yönlü bir müzik adamının hakkında yapılmış akademik çalışmaların son derece sınırlı olduğu söylenebilir. Yönetken'i daha iyi anlayabilmek için yazdığı makale, kitap ve derleme türü araştırmalarının akademik çevreler tarafından odaklanmış lisansüstü tez, makale, kitap, bildiri gibi bilimsel çalışmalar ile ele alınmasının ülkemiz müzik eğitimi, müzik politikaları, folklor vb. boyutlarıyla yararlı olacağı değerlendirilmektedir.

Extended Abstract

Halil Bedi Yönetken is one of the figures who played an active role in the music policies of Türkiye through the activities he carried out in the field of music throughout his professional life. He is a musician who addressed his views on the art of music with a scientific approach. In his writings, Halil Bedi examined subjects such as music education, music history, folklore, and folk music from a nationalist perspective.

When Yönetken's life and his studies on music are taken into consideration, folk culture occupies an important place. A significant part of his identity as a researcher is related to the field of folklore. In this context, his compilation studies, as well as the books and articles he wrote, represent an important turning point for Turkish folklore. In particular, his compilation studies carried out for the documentation of folk melodies are among the pioneering works in this field. The studies he conducted on folk music before and after the People's Houses (Halkevleri) period are indicative of his being a true intellectual devoted to folk culture.

Yönetken's views on what could be done regarding folk music and folk dances during the People's Houses period were published in 1946 by the Republican People's Party (CHP) as Guide Brochures 3, and they constitute one of the most important systematic approaches available to us regarding how research on music folklore was approached during that period. The approach presented in the brochure and the methodology it put forward have aspects that concern both amateur and professional folklorists working in the field of folklore. In particular, the recommendations regarding notation, band, chamber music, symphonic orchestra, and similar ensembles, as well as the performance of polyphonic experiments, were not practices that could be carried out by amateurs outside central People's Houses such as those in Ankara, İzmir, and İstanbul. For this reason, the lack of musicians trained in provincial People's Houses can be considered one of the most important obstacles to the realization of such studies.

In Yönetken's recommendations regarding folk music and folk dances, it can be stated that provincial People' Houses mainly provided support and resources to professional figures. In all compilation studies encountered, it can be said that prominent musicians such

as Halil Bedi Yönetken, Ahmed Adnan Saygun, Muzaffer Sarısözen, and Ferruh Arsunar were supported by People's Houses. However, it would not be a realistic approach to claim that People's Houses conducted substantial studies on music folklore solely with their own means. When such publications in Halkevi journals are examined, it can be observed that, rather than technical issues such as notation, examples focusing on the compilation of folk song lyrics are more common. Therefore, Yönetken's recommendations on folk music and folk dances can be considered as a methodology that primarily guides folklore specialists.

When considered in terms of polyphony, Yönetken regarded folk melodies and folk dances as the fundamental material of a polyphonic music culture. This approach reflects the spirit of Gökalp's views on National Music. Accordingly, Yönetken can be described as a musician who adopted an approach parallel to Gökalp's ideas, which is evaluated as a form of nationalism in music. It can be stated that Gökalp's views on folk culture and music were fully embraced within the music policies of the period. It is evident that Gökalp's ideas were influential in the orientation of the musicians of the period, including Yönetken, toward folk culture and music.

Finally, it can be stated that academic studies conducted on a multifaceted musician such as Halil Bedi are extremely limited. In order to better understand Yönetken, it is considered beneficial for his articles, books, and compilation-type studies to be addressed through focused academic works such as graduate theses, articles, books, and conference papers, within the dimensions of music education, music policies, folklore, and related fields in our country.

Kaynaklar

Baykurt, Ş. (1969). Ünlü folklorcu Halil Bedi Yönetken, Orkestra, (72), 14-17.

C.H.P. Halkevleri çalışma talimatnamesi (1940). Zerbamat Basımevi.

Gökalp, Z. (1968). Türkçülüğün esasları. (7. Baskı). Varlık Yayınları.

İnalcık, H. (2017). Atatürk ve demokratik Türkiye. (6. Baskı). Kırmızı Yayınları

Say, A. (2005). Müzik Ansiklopedisi. (1. Baskı). Müzik Ansiklopedisi Yayınları.

Saygun, A. A. (1940). Halkevlerinde Musiki. Recep Usluoğlu Basımevi

Stokes, M. (2009). Türkiye'de arabesk olayı. (2. Baskı), İstanbul: İletişim yayınları.

Şenel, S. (2011). İstanbul ve çevresi alan araştırmaları. (2. Baskı). İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı.

Şimşek, S. (2002). Bir ideolojik seferberlik deneyimi Halkevleri 1932-1951. (1. Baskı). Boğaziçi Üniversitesi Yayınevi.

Uçan, A. (1999). Doğumunun 100. yıldönümünde tüm yönleriyle Halil Bedi Yönetken, Orkestra, (305), 24-53.

Tebiş, C. ve Kahraman, B. (2012). Halil Bedi Yönetken'den seçme müzik makaleleri Türk Harf İnkılabı öncesi 1922-1928 arası. (1. Baskı). Müzik Eğitimi Yayınları.

Tongur, H. (1969). Halil Bedi Yönetken, Orkestra, (72), 3-9.

Tüfekçi, N. (1969). Halil Bedi Yönetken, Orkestra, (72), 26-28.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri. (8. Baskı). Seçkin Yayıncılık.

Yönetken, H. B. (1946). Halkevlerinde halk müziği ve halk oyunları üzerinde nasıl çalışmalı, neler yapmalı?. Koşal Basımevi.

Arşiv Kaynakları

BCA 490-1-0-0/968-746-1, s.178

BCA 490-1-0-0/968-746-1, s.175